

Mamma är lik sin mamma — eller är det inte så längre?

skapat via kvinnorörelse och jämställdhetsdebatt.

• **NU FÖRSÖKER** vi lösa problemet genom att klippa av sladden eller genom att tvinga fram uppgörelser med våra mödrar. Det förra förvisso lättare än det senare. Något som Frastein och Giese fått erfara — flera av de kvinnor som skulle bidragit till antologin hoppade av, därför att de trodde att deras mödrar inte skulle stå ut med att läsa den andra versionen av en gemensam verklighet eller läsa av offentliggörandet.

Jag tycker att det visar på respekt för en annan människas integritet. Då är det justare att låta bägge parter komma till tals som i redaktörernas intervju med Maria Marcus och Nana Wiedermann.

Står utanför

De intervjuade är vana vid att verbalisera sina känslor och upplevelser och de drivs av en vilja att "bearbeta sin relation". De kommunicerar — men när ändå inte in till kärnan. Som läsare blir man ständigt utanför, förvirrad.

• **RAKARE ÄR DE** skönlitterära och självbiografiska bidragen. De marscherar i beaktelse och uppgörelse-litteraturens uppkörda hjulspår. Och hållar naturligtvis som denna alltid göra en ensidighet i perspektivet.

Det viktigaste bidraget i antologin är specialskrivet för den svenska upplagan av Hjordis Levin: "Kärlekens poesi och äktenskapsprosa", en snabb-

skiss över kvinnan i masssamhället före och nu. Levin pekar bl a på det betydelsefulla men ofta bortglömda faktum, att dagens mödrar består av en generation kvinnor, som kommit i kläm mellan två krävande generationer.

Mor idag

Samhället utvecklades snabbt under 1930-50-talen och de hann inte riktigt med i svängarna: från att ha varit föräldrarnas lydiga redskap blev de barnens.

• **SOM REGEL** HADE dessa mödrar aldrig någon möjlighet att reda ut sina egna modersrelationer. Men dem skall vi i dag ut-sätta för våra uppgörelser.

Det förefaller dömt att sluta i anklagelser och självanklagelser, ångest och för-tvivelan, som det tar tid att arbeta sig igenom. Under tiden vi ägnar oss åt det här läktar oss våra barn och vi orkar inte med dem. Det skall ju, gånis, diskas, städas, lagas mat, tvättas, lappas och yrkesarbetas under tiden.

Det vore mera konstruktivt att börja i den änden där "Mödersband" slutar — med att analysera dagens mödrars roll till det uppväxande dottersläktet. Suzanne Gieses skildring av hur hon har det med sina två flickor, "Jag har gjort tvärtom och ändå..." och Dannie Margrethes-datters "Det är härligt att bli värmd av barnhänder — en lesbisk mors berättelse om livet i kvinnosammanhang" är sådana "lägesbeskrivningar" och analyser av pågående ut-

veckling, som vidarebe-fordrar fina insikter om hur och varför man lyckas och misslyckas.

Spinna och nysta

Jag tror mera på att spinna framåt och nysta bakåt än på konfrontation. "Navelsträngen" borde vi snarare se som en symbol för att vi har rötter i hund-ratalars års kvinnoliv och dra nytta av det arvet positivt i stället för att riva alla broar bakåt till förfång både för våra mödrar, oss själva och våra barn. Och att se oss själva i ett större perspek-tiv.

• **HJÖRDIS LEVIN** skriver om kroppens begär efter att må bra, vilket den inte gör om inte själen mår bra och vice versa:

"Vällevnad, slöseri och njutningslystnadens ständiga tillfredsställelse har alltid bara varit kransningar på ytan i mänsk-lighetens historia. Och tur är det. Varken våra kroppar eller jordens resurser tillåter något annat liksom inte heller rättvisan och omtankarna om *alta* dem som skall leva på resurserna. På den punkten tror jag att de två generationernas kvinnor kan och måste mötas, varken i en överdriven optimism eller en nedtryckande pessimism utan i medvetenheten om att de oenigheter som kan finnas mellan dem bottnar i att mans-samhällets syften med kvinnorna väslar från tid till tid."

Eva Hermelius

• **"NAVELSLADDEN"** heter en novell av Anna Lindeberg, publicerad i "Kvinnobulletinen" för ett par år sedan. Ett telefonsamtal mellan en vuxen dotter-mamma och hennes egen mamma om trivialiteter, skylande ett bubbel av irritation och aggression, klippas av mitt i en mening, när dottern delar telefonsladden mitt itu med en sax.

Det är brutalt men momentant befriande. Frågan är om det är effektivt. Det finns andra vägar att utforska de bindningar mellan mor och dotter, som fornar kvinnors liv, och att bearbeta dem så att de kan fungera positivt i stället för destruktivt.

Mamma i vägen

Danskorna Susi Frastein och Suzanne Giese propagerar för uppgörelse som metod i den antologi de redigerat, "Mödersband. En bok om mödrar och döttrar" (H&A ca 70:- övers. Ann-Mari Seeberg). De

menar, att mor-dotter-förhållandet, är förtälat, komplicerat och ambivalent: våra mödrar står för mycket i vägen för oss och vållar oss problem, de förmedlar kunskap om anpassningen, om hur ett riktigt kvinnoliv skall levas, mera sällan om uppror, egna besvikelser och sitt eget förtryck.

• **FRASTEIN OCH GEISE** vänder sig till oss som är döttrar och är eller skall bli mödrar. Det är vårt ansvar att råta ut vår modersrelation och att samtidigt bättre än våra mödrar klara av modersrollen i förhållande till våra döttrar.

Klippa av sladden

Författarna försöker ta ett samlande grepp i ett ämne som berör halva mänskligheten. Jag höll på att skriva "ett samlande grepp på ett problem som rör halva mänskligheten". Men så är det inte och för kvinnor i vår del av världen är det ett ganska färskt problem, som vi